

Osnovni prikaz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

Izdavač:

Vijeće ministara BiH
Direkcija za evropske integracije BiH
Trg BiH 1, Sarajevo
Tel: 033/703 153; Fax: 033/264 330
E-mail: press@dei.gov.ba
Web stranica: <http://www.dei.gov.ba>

Za izdavača:

Osman Topčagić
Direktor Direkcije za evropske integracije

Priredila:

Služba za promociju evropskih integracija Direkcije za evropske integracije
BiH u saradnji s drugim sektorima DEI-a

Dizajn: Mirsad Festa

DTP: Sanin Pehlivanović

Štampa: ArkaPRESS d.o.o., Sarajevo

Tiraž: 800 primjeraka

Prvo izdanje

Osnovni prikaz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

Priredila: Direkcija za evropske integracije BiH

Sarajevo, septembar 2008.

UVODNA RIJEČ

Poštovani čitaoci,

Pred Vama se nalazi tekst kojem je cilj da prikaz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju koji je naša zemlja potpisala sa Evropskom komisijom. Obzirom na obim i složenost teksta koji sačinjava Sporazum, Direkcija za evropske integracije se odlučila da napravi ovu brošuru kako bi se na popularniji način zainteresiranim čitaocima približio tekst Sporazuma.

Ovaj skraćeni prikaz nikako nije zamjena za integralni dio Sporazuma, niti može zamijeniti integralni dio u bilo kom njegovom dijelu.

Namjera nam je bila da pomognemo u razumijevanju teksta Sporazuma tako što smo ga prilagodili širem čitateljstvu. U izradi prikaza učestvovali su kompetentni službenici Direkcije koji su upoznati sa integralnim tekstom i koji garantiraju da je ovaj prikaz autentično tumačenje teksta Sporazuma.

Nadamo se da će šire i potpunije razumijevanje teksta Sporazuma pomoći svim u našoj zemlji, koji su na bilo koji način zainteresirani za njegove odredbe, da ga shvate i protumače na ispravan način.

Bili smo vođeni tom idejom i nadamo se da smo ispunili cilj na obostranu korist.

Osman Topčagić
Direktor Direkcije za evropske integracije BiH

SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU

Punopravno članstvo u Evropskoj uniji i članstvo u evro-atlantskim integracijama predstavlja jedan od najvažnijih ciljeva vanjske politike Bosne i Hercegovine. Predanost Bosne i Hercegovine ostvarivanju postavljenog cilja potvrdili su Vijeće ministara Bosne i Hercegovine svojom odlukom o pokretanju inicijative za pristupanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji (1999.), kao i Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine Rezolucijom o evropskim integracijama i Paktu stabilnosti za Jugoistočnu Evropu (1999.).

Procesom stabilizacije i pridruživanja (Samit Evropske unije u Kelnu 1999.) za Bosnu i Hercegovinu i ostale zemlje Zapadnog Balkana (Republika Albanija, Republika Crna Gora, Republika Hrvatska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija i Republika Srbija) stvoreni su uslovi za punopravno članstvo u Evropskoj uniji.

Ključni instrument Procesu stabilizacije i pridruživanja je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina ostvarila je s Evropskom unijom prvi ugovorni odnos, kojim joj se potvrđuje status potencijalnog kandidata za članstvo u Evropsku uniju. Na taj način Bosna i Hercegovina ušla je u prvu fazu Procesu stabilizacije i pridruživanja, koja sa sobom nosi niz obaveza. Te obaveze moraju biti ispoštovane u zadatim rokovima, da bi što prije ostvarila status kandidata za članstvo i započela pregovore o pristupanju Evropskoj uniji, odnosno punopravnom članstvu.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan je 16. juna 2008. godine u Luksemburgu. Potpisivanju je prethodilo parafranje 4. decembra 2007. godine u Sarajevu, te pregovori o Sporazumu vođeni od novembra 2005. do decembra 2006. godine. Sporazum će stupiti na snagu nakon potvrđivanja odnosno ratificiranja u Parlamentarnoj skupštini BiH, Evropskom parlamentu i u državama članicama Evropske unije. Do završetka procesa potvrđivanja ili ratificiranja Sporazuma, koji može trajati i do dvije godine, na snazi je Privremeni sporazum na osnovu kojeg se od 1. jula 2008. godine primjenjuju odredbe Sporazuma koje se odnose na trgovinu s Evropskom unijom i određene aspekte unutrašnjeg tržišta Evropske unije.

Sporazum spada u novu, treću generaciju sporazuma o pridruživanju Evropskoj uniji koji su ponuđeni isključivo državama obuhvaćenim Procesom stabi-

lizacije i pridruživanja i koji ovim državama omogućava uspostavljanje bliskog i trajnog odnosa s Evropskom unijom, te izgledno članstvo u Evropsku uniju. Uz pridruživanje, ovi sporazumi sadrže element stabilizacije (sigurnosna, politička i ekonomska stabilizacija) kao i element regionalne saradnje.

S pravnog aspekta Sporazum je zaključen između Bosne i Hercegovine i Evropskih zajednica i njihovih država članica i njime se uređuju odnosi unutar sva tri stuba Evropske unije: Evropske zajednice, Zajedničke vanjske i sigurnosne politike i Saradnje u pravosuđu i unutrašnjim poslovima. Mješovitog je karaktera, a to znači da su za pojedine oblasti dijelom odgovorne države članice, a dijelom i Evropska unija. Ima težinu međunarodnog ugovora i, u odnosu na domaće zakonodavstvo, njegove odredbe imaju direktnu primjenu i direktan učinak. Njime se po prvi put institucionaliziraju odnosi između Bosne i Hercegovine i Evropske unije, a napredak u njegovom provođenju bit će ocjenjivan na osnovu dostignuća Bosne i Hercegovine.

Primarni cilj Sporazuma je formalno pridruživanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji u određenom tranzicijskom periodu (šest godina), tokom kojeg će Bosna i Hercegovina postepeno prilagođavati svoje zakonodavstvo s najznačajnijim standardima i pravilima unutrašnjeg tržišta Evropske unije. To je olakšano uvođenjem institucionalnog okvira za politički dijalog, postepenim stvaranjem zone slobodne trgovine, liberalizacijom drumskog saobraćaja, uspostavljanjem regulacionog okvira za kretanje radnika, poslovnim nastanjivanjem, pružanjem usluga i kretanjem kapitala, kao i ugovornim formaliziranjem finansijske i tehničke pomoći.

Tekst Sporazuma podijeljen je na deset glava:

- Opći principi;
- Politički dijalog;
- Regionalna saradnja;
- Slobodno kretanje robe;
- Kretanje radnika, poslovno nastanjivanje, pružanje usluga, kretanje kapitala;
- Usklađivanje zakona, provođenje zakona i pravila konkurencije;
- Pravda, sloboda i sigurnost;
- Politike saradnje;
- Finansijska saradnja;
- Institucionalne, opće i završne odredbe.

Osim navedenih glava, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju čini sedam aneksa i sedam protokola. Aneksima i protokolima preciziraju se obaveze u pogledu trgovine pojedinim vrstama proizvoda (vremenski raspored ukidanja ili postepenog smanjivanja carina na industrijske, poljoprivredne i prerađene poljoprivredne proizvode, ribu i riblje proizvode, te vino i alkoholna pića). Pored toga, detaljno se reguliraju obaveze Bosne i Hercegovine u pogledu državne pomoći (Protokol 4), kopnenog saobraćaja (Protokol 3), poslovnog nastajivanja i finansijskih usluga (Aneks VI), zaštite prava intelektualnog vlasništva (Aneks VII), uzajamne administrativne pomoći u vezi s carinskim pitanjima (Protokol 5) i rješavanjem sporova (Protokol 6).

Potpisivanjem Sporazuma Bosna i Hercegovina ušla je u novu reformsku i fazu prilagođavanja pravnim, ekonomskim i političkim standardima Evropske unije, te fazu sveobuhvatne pripreme za obaveze koje će joj donijeti status kandidata i potpuno ispunjavanje Kopenhaških kriterija (1993.) i Madridskog kriterija (1995.), tj. :

- stabilnost institucija koje garantiraju demokratiju, vladavinu prava, ljudskih prava i zaštitu manjina;
- postojanje funkcionalne tržišne privrede, sposobne da se nosi sa konkurencijskim pritiskom i tržišnim snagama unutar Unije;
- sposobnost preuzimanja obaveza članstva, uključujući privrženost ciljevima političke, ekonomske i monetarne unije;
- stvaranje uslova za integraciju prilagođavanja administrativnih struktura (provođenje propisa kroz odgovarajuće administrativne i pravosudne strukture).

Sve to zahtijeva puni angažman državnih i entitetskih institucija, nevladinog sektora i društva u cjelini.

GLAVA I. OPĆI PRINCIPI

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju uspostavlja se pridruživanje između Bosne i Hercegovine i Evropske unije i njenih država članica. Pridruživanje će se provoditi postepno i bit će u potpunosti ostvareno u prijelaznom periodu od najviše šest godina. Osnovni ciljevi pridruživanja su da:

- podrži napore Bosne i Hercegovine u jačanju demokratije i vladavine prava;
- doprinese političkoj, ekonomskoj i institucionalnoj stabilnosti u Bosni i Hercegovini te stabilizaciji u regiji;
- pruži prikladan okvir za politički dijalog koji omogućava razvijanje bliskih političkih odnosa između strana;
- podrži napore Bosne i Hercegovine u razvijanju ekonomske i međunarodne saradnje, uključujući i usklađivanje njenog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije;
- podrži nastojanja Bosne i Hercegovine da završi prijelaz u funkcionalnu tržišnu privredu;
- promovira skladne ekonomske odnose te da postepeno razvija oblasti slobodne trgovine između Evropske unije i Bosne i Hercegovine;
- razvija regionalnu saradnju u svim oblastima obuhvaćenim Sporazumom.

Poštivanje demokratskih principa i ljudskih prava, poštivanje principa međunarodnog prava, te vladavine prava i principa tržišne privrede su osnov unutrašnje i vanjske politike strana te čine bitne elemente Sporazuma.

Bosna i Hercegovina opredijeljena je za nastavak i jačanje saradnje i dobrosusjedskih odnosa s drugim državama u regiji, uključujući i odgovarajući nivo uzajamnih ustupaka u pogledu kretanja lica, robe, kapitala i usluga, kao i razvoj projekata od zajedničkog interesa. Ta opredijeljenost je ključni faktor razvoja odnosa i saradnje između Evropske unije i Bosne i Hercegovine koja doprinosi regionalnoj stabilnosti.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju naglašena je obaveza Bosne i Hercegovine da ispunjava međunarodne obaveze, a posebno da saraduje s Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ).

GLAVA II. POLITIČKI DIJALOG

Politički dijalog između Bosne i Hercegovine i Evropske unije uspostavljen je Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s ciljem jačanja bliskih odnosa, te uspostavljanja bliskih veza solidarnosti i novih oblika saradnje između BiH i Evropske unije.

Političkim dijalogom posebno se unapređuje:

- puna integracija Bosne i Hercegovine u zajednicu demokratskih država i postepeno približavanje Evropskoj uniji;
- približavanje stavova Bosne i Hercegovine i Evropske unije o međunarodnim pitanjima, uključujući pitanja iz oblasti Zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP), uz razmjenu informacija, posebno o pitanjima koja bi mogla suštinski uticati na ugovorne strane;
- regionalna saradnja i razvoj dobrosusjedskih odnosa s drugim zemljama;
- zajednički stavovi o sigurnosti i stabilnosti u Evropi, uključujući saradnju u oblastima obuhvaćenim ZVSP-om.

Dio političkog dijaloga je i saradnja i doprinos borbi protiv širenja oružja za masovno uništenje te sredstava za njegovo dostavljanje.

Politički dijalog odvija se prvenstveno unutar Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje, koji ima opću nadležnost za svako pitanje koje ugovorne strane žele iznijeti pred njega.

Politički dijalog između Bosne i Hercegovine i Evropske unije može se odvijati u sljedećim oblicima:

- na sastancima visokih zvaničnika Bosne i Hercegovine, s jedne, i Predsjedništva Vijeća Evropske unije, generalnog sekretara/visokog predstavnika za Zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku i Evropske komisije, s druge strane;
- korištenjem svih diplomatskih kanala između ugovornih strana, uključujući odgovarajuće kontakte u trećim zemljama i Ujedinjenim narodima, OSCE-u, Vijeću Evrope i drugim međunarodnim tijelima;
- svim drugim sredstvima koja mogu doprinijeti učvršćivanju, razvoju i jačanju dijaloga.

Sporazumom je predviđeno da se politički dijalog odvija i na parlamentarnom nivou unutar Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje, te da se može odvijati na multilateralnom nivou i kao regionalni dijalog u koji su uključene ostale države iz regije, uključujući i dijalog u okviru Foruma EU - Zapadni Balkan.

GLAVA III. REGIONALNA SARADNJA

Regionalna saradnja osnovni je element evropskih integracija od njihovog začetka i prve integracije kroz Evropsku zajednicu za uglj i čelik do današnje Evropske unije. Ona je nezaobilazan instrument privredne i socijalne stabilnosti Evrope.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju regionalna saradnja postala je obavezna za Bosnu i Hercegovinu i uslov za napredak u okviru procesa integracije u Evropsku uniju.

Bosna i Hercegovina obavezala se da aktivno promovira regionalnu saradnju, dok će Evropska unija kroz programe pomoći davati podršku regionalnim ili prekograničnim projektima.

Bosna i Hercegovina također je preuzela obavezu potpunog provođenja postojećih bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini koji su zaključeni u skladu s Memorandumom o razumijevanju o liberalizaciji trgovine i trgovinskim olakšicama (2001.) i sa Sporazumom o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (2006.).

Sporazumom je predviđeno da Bosna i Hercegovina, u roku od dvije godine nakon njegovog stupanja na snagu, zaključi bilateralne ugovore o regionalnoj saradnji sa državama koje su već potpisale Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Zaključivanje tih ugovora uslov je za daljnji razvoj odnosa između Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Bosna i Hercegovina zaključit će Ugovore o regionalnoj saradnji i s državama kandidatima za pristup Evropskoj uniji, a koje nisu obuhvaćene Procesom stabilizacije i pridruživanja.

Sporazumom je predviđeno da Bosna i Hercegovina zaključi sporazum s Turskom o uspostavljanju prostora slobodne trgovine i liberalizaciji poslovnog nastanjivanja i pružanja usluga.

GLAVA IV. SLOBODNO KRETANJE ROBE

Slobodno kretanje robe prvo je od 35 poglavlja pravne tečevine EU (*acquis communautaire*) i uz slobodno kretanje usluga, kapitala i lica čini osnov unutrašnjeg tržišta Evropske unije. Zahvaljujući ukidanju carina i količinskih ograničenja na međusobni uvoz robe, države članice stvorile su unutrašnje tržište koje broji blizu 500 miliona potrošača. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i uspostavljanjem prostora slobodne trgovine Evropska unija otvara pristup svom unutrašnjem tržištu i za Bosnu i Hercegovinu.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija postepeno će, u periodu od pet godina i u skladu s odredbama Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994. (GATT 1994.) i Svjetske trgovačke organizacije (WTO), uspostaviti oblast slobodne trgovine. U navedenom periodu obje strane ukinut će carine i količinska ograničenja¹ na međusobni uvoz robe.

Kada je riječ o izvozu industrijskih proizvoda iz Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju, Evropska unija ukinut će sve carine i količinska ograničenja. Također, Bosna i Hercegovina ukinut će količinska ograničenja i carine na uvoz industrijskih proizvoda iz Evropske unije, ali će carine za određene industrijske proizvode postepeno ukidati u određenim prijelaznim periodima (Aneks I(a), (b) i (c)). Za prvu grupu proizvoda carine će odmah biti smanjene na 50%, a potpuno će biti ukinuti 1. januara 2009. godine. Carine na drugu grupu proizvoda bit će postepeno smanjivane, prvo na 75%, zatim na 50% i 25%, a potpuno ukinute 2011. godine. Na robu iz treće grupe proizvoda u periodu od pet godina carine će biti postepeno smanjivane na 90%, zatim na 80%, 60%, 40% i 20%, te potpuno ukinute 2013. godine.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija ukinut će i sve izvozne carine i količinska ograničenja u međusobnoj trgovini.

Evropska unija ukinut će carine na određene prerađene poljoprivredne proizvode iz Bosne i Hercegovine, dok će Bosna i Hercegovina na uvoz određenih prerađenih poljoprivrednih proizvoda iz Evropske unije zadržati carine i postepeno ih ukidati u periodu od pet godina (Protokol 1). Evropska unija ukinut će količinska ograničenja i carine, uz određene izuzetke, na uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Bosne i Hercegovine, a zadržat će i određena ograničenja na uvoz junetine iz Bosne i Hercegovine.

¹ EU zadržat će količinska ograničenja na uvoz sljedećih proizvoda iz BiH: mlada junetina, riba, vino i šecer.

Što se tiče uvoza poljoprivrednih proizvoda iz Evropske unije, Bosna i Hercegovina ukinut će količinska ograničenja, te carine na određene poljoprivredne proizvode (Aneks III(a)). Ukinut će i carine na uvoz određenih poljoprivrednih proizvoda unutar carinske kvote (Aneks III(e)). Za određene grupe poljoprivrednih proizvoda Bosna i Hercegovina postepeno će smanjivati carine u prijelaznom periodu od pet godina (Aneks III (b),(c) i (d)). Tako će carine na poljoprivredne proizvode iz prve grupe biti odmah smanjene na 50%, a od 1. januara 2009. u potpunosti ukinute. Za drugu grupu poljoprivrednih proizvoda carine će odmah biti smanjene na 75%, zatim na 50% i 25 %, te 2011. potpuno ukinute. Treća grupa poljoprivrednih proizvoda bit će postepeno oslobođana carina u vremenskom periodu od pet godina i to prvo na 90%, zatim na 80%, 60%, 40% i 20% do potpunog ukidanja 2013. godine.

Kada je riječ o ribljim proizvodima, Bosna i Hercegovina i Evropska unija ukinut će sva količinska ograničenja na njihov međusobni uvoz. Evropska unija ukinut će i carine na uvoz ribe i ribljih proizvoda uz određene izuzetke (Aneks IV). Bosna i Hercegovina također će ukinuti carine na uvoz ribe i ribljih proizvoda iz Evropske unije, ali će ukidanje carina teći u skladu s odredbama Aneksa V (odmah će ukinuti carine na određene vrste ribe i riblje proizvode, postepeno će ih smanjivati na određene vrste ribe i riblje proizvode u periodu do pet godina, a zadržati na određene vrste ribe i riblje proizvode).

Aranžmani koji se primjenjuju na vino i alkoholna pića utvrđeni su Protokolom 7, a pravila o porijeklu Protokolom 2.

Kako bi osigurala nesmetanu razmjenu robe s Evropskom unijom, Bosna i Hercegovina morat će osigurati zaštitu geografskih oznaka Evropske unije i zabraniti svaku upotrebu naziva zaštićenih u Evropskoj uniji.

Sporazumne strane obavezale su se da neće povećavati već postojeće ni uvesti nove uvozne ili izvozne carine, kao ni nova količinska ograničenja na uvoz odnosno izvoz. U slučaju da uvoz određenog proizvoda uzrokuje ozbiljnu štetu domaćoj industriji ili ozbiljne poremećaje u privredi, Sporazumom je ostavljena mogućnost preduzimanja odgovarajućih bilateralnih zaštitnih mjera. Stupanjem na snagu Privremenog sporazuma 1. jula 2008. godine Bosna i Hercegovina i Evropska unija počele su ukidati, odnosno smanjivati carine i količinska ograničenja na međusobni uvoz robe.

GLAVA V. KRETANJE RADNIKA, POSLOVNO NASTANJIVANJE, PRUŽANJE USLUGA, KRETANJE KAPITALA

Kretanje radnika

Sloboda kretanja radnika znači da svaki građanin EU ima pravo da se preseli i zaposli u bilo kojoj državi članici bez izloženosti diskriminaciji po osnovu državljanstva.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju predviđeno je da državljani BiH koji su zakonito zaposleni na teritoriji neke države članice Evropske unije ne smiju biti diskriminirani u pogledu uslova rada, naknade za rad ili otpuštanja s radnog mjesta u odnosu na državljane te države. Supružnik i djeca radnika s državljanstvom BiH, a koji legalno borave na teritoriji države članice Evropske unije imaju pravo pristupa njenom tržištu rada.

Također, Sporazumom je radnicima s navedenim statusom i članovima njihovih porodica predviđeno uspostavljanje koordinacije sistema socijalne sigurnosti. To znači da će se svi periodi osiguranja, zaposlenja ili boravka koje su ti radnici proveli u različitim državama članicama sabirati da bi oni i članovi njihovih porodica ostvarili pravo na penziju i zdravstvenu zaštitu. Penzije i rente osiguranja u slučaju starosti, smrti, nesreće na radu i invalidnosti, moći će se prenositi u visini utvrđenoj zakonom države ili država članica dužnika. Predviđeno je da radnici s državljanstvom BiH imaju pravo i na porodični dodatak za članove svojih porodica.

Radnicima i njihovim porodicama koji su državljani neke od članice Evropske unije i zakonito su zaposleni na teritoriji BiH, Bosna i Hercegovina odobrit će isti tretman koji imaju njeni državljani zakonito zaposleni na teritoriji neke od država članica Evropske unije (nediskriminacija u pogledu uslova rada, naknade za rad ili otpuštanja s radnog mjesta, pristup tržištu rada). U pogledu uspostavljanja sistema socijalne sigurnosti, Bosna i Hercegovina će radnicima iz Evropske unije s navedenim statusom i njihovim porodicama odobriti tretman sličan onome koji uživaju državljani BiH zakonito zaposleni u državama članicama Evropske unije i njihove porodice.

Poslovno nastanjivanje

Poslovno nastanjivanje dio je pravne tečevine Evropske unije kojim je regulirano pravo građana i firmi iz Evropske unije (fizička i pravna lica) da pokreću poslovnu djelatnost i osnivaju preduzeća na teritoriji bilo koje od 27 država članica.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju utvrđeno je pravo fizičkih i pravnih lica iz Bosne i Hercegovine odnosno iz Evropske unije da pokreću poslovnu djelatnost na teritoriji države članice Evropske unije odnosno na teritoriji BiH.

Bosna i Hercegovina obavezala se da društvima i državljanima EU olakša pokretanje poslovne djelatnosti. U tu svrhu Bosna i Hercegovina će, nakon stupanja na snagu Sporazuma, društvima iz EU osigurati najpovoljniji tretman u pokretanju poslovne djelatnosti i osnivanju preduzeća, a takav će tretman osigurati i za rad već osnovanih subsidijarnih društava i podružnica iz EU na teritoriji Bosne i Hercegovine. Podružnice društava iz EU imat će pravo korištenja i unajmljivanja nekretnina, dok će subsidijarna društva iz EU uz pravo korištenja i unajmljivanja nekretnina imati i pravo sticanja i uživanja vlasništva nad nekretninama na teritoriji Bosne i Hercegovine.

U pogledu pokretanja poslovne djelatnosti i osnivanja preduzeća, Evropska unija osigurat će najpovoljniji tretman za društva iz Bosne i Hercegovine a takav tretman, u svom djelovanju, imat će i subsidijarna društva i podružnice iz BiH. Društvo iz Evropske unije koje je osnovano na teritoriji Bosne i Hercegovine ili društvo iz Bosne i Hercegovine osnovano na teritoriji Evropske unije, imaju pravo zapošljavati lica koja su državljani država članica Evropske unije odnosno Bosne i Hercegovine, pod uslovom da su oni ključno osoblje društava.

Pružanje usluga

Sloboda pružanja usluga omogućava poslovnim subjektima (fizičkim ili pravnim licima), koji u nekoj od država članica pružaju usluge, da na privremenom osnovi ponude svoje usluge u drugim državama članicama Evropske unije, a da se u njima poslovno ne nastanjuju.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju obavezuje Evropsku uniju i Bosnu i Hercegovinu da preduzmu neophodne korake kako bi se postepeno omogućilo da društva iz Evropske unije pružaju usluge u Bosni i Hercegovini, odnosno da društva iz Bosne i Hercegovine pružaju usluge u Evropskoj uniji. Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje će, u roku od četiri godine, preduzeti neophodne mjere za postepenu liberalizaciju u oblasti pružanja usluga. Također, predviđeno je da se dopusti privremeno kretanje fizičkih lica koja pružaju usluge ili koja zapošljava pružalac usluga kao ključno osoblje.

Pravila za pružanje usluga u kopnenom saobraćaju utvrđena su Protokolom 3, a za pružanje usluga u međunarodnom pomorskom saobraćaju Bosna i Hercegovina i Evropska unija obavezale su se na primjenu principa neograničenog pristupa međunarodnim tržištima i trgovini na komercijalnom osnovu. Sporazumom je određeno da se uslovi za zajednički pristup tržištu u zračnom saobraćaju uređuju u skladu s Multilateralnim sporazumom o Zajedničkom evropskom zračnom prostoru.

Bosna i Hercegovina Sporazumom se obavezala da će svoje zakonodavstvo, uključujući administrativna, tehnička i druga pravila, prilagoditi zakonodavstvu Evropske unije u oblasti zračnog, pomorskog, kopnenog i unutrašnjeg vodenog saobraćaja.

Tekuća plaćanja i kretanje kapitala

Pod slobodom kretanja kapitala podrazumijeva se plaćanje i prijenos novca, zatim prijenos vlasništva nad različitim oblicima imovine i finansijskih obaveza (kao što su ulaganja u preduzeća i nekretnine ili portfelj - ulaganja) bez ograničenja među državama članicama Evropske unije, te sprečavanje pranja novca. Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina i Evropska unija obavezale su se da osiguraju slobodno kretanje kapitala u vezi s direktnim ulaganjima i likvidacijom ili povratom tih ulaganja, te slobodno kretanje kapitala u vezi s potraživanjima koja se odnose na komercijalne transakcije ili pružanje usluga, te s finansijskim zajmovima i kreditima.

Bosna i Hercegovina će danom stupanja na snagu Sporazuma odobriti kupovinu nekretnina na svojoj teritoriji državljanima država članica Evropske unije. U roku od šest godina od stupanja na snagu Sporazuma, Bosna i Hercegovina postepeno će prilagođavati svoje zakonodavstvo u vezi sa sticanjem nekretnina u Bosni i Hercegovini, kako bi državljanima država članica Evropske unije osigurala isti tretman kao i svojim državljanima.

GLAVA VI. USKLAĐIVANJE ZAKONA, PROVOĐENJE ZAKONA I PRAVILA KONKURENCIJE

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina ušla je u fazu obaveznog usklađivanja svog zakonodavstva sa zakonodavstvom Evropske unije, tj. *acquis communautaire* (pravna tečevina EU).

Usklađivanje zakonodavstva jedne države s odredbama pravne tečevine EU predstavlja kompleksan i dugotrajan posao u procesu evropskih integracija zbog toga što se pravna tečevina EU stalno razvija i mijenja, u skladu s daljnjom nadgradnjom pravnog sistema Evropske unije.

Pravna tečevina EU jedan je od najznačajnijih pravnih i političkih principa evropskih integracija, a podrazumijeva prava i obaveze država članica i njihovu predanost Evropskoj uniji. U formalnom smislu pravna tečevina obuhvata:

- primarno pravo – osnivačke ugovore;
- međunarodne ugovore, međunarodno običajno pravo i opće pravne principe Evropske unije (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Bosne i Hercegovine i Evropske unije će nakon stupanja na snagu postati izvor pravne tečevine);
- sekundarno pravo – legislativu koju donose institucije Evropske unije;
- praksu Suda Evropskih zajednica koja de facto čini izvor prava Unije;
- svaku drugu obavezu (političku, pregovaračku i sl.) preuzetu od država članica u okviru aktivnosti Unije.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju precizira se da proces usklađivanja postaje obavezan od dana potpisivanja, te da će se postepeno proširivati na sve elemente pravne tečevine EU do kraja prijelaznog perioda, koji traje 6 godina. Preuzeta obaveza usklađivanja zakonodavstva podrazumijeva i njegovo efikasno provođenje, što će u budućnosti biti osnov za ocjenu spremnosti Bosne i Hercegovine za prelazak u status države kandidata za punopravno članstvo u Evropskoj uniji.

Usklađivanje zakonodavstva Sporazumom je podijeljeno u dvije faze. U "ranjoj" fazi usklađivanje će biti fokusirano na osnovne elemente pravne tečevine EU koji se odnose na unutrašnje tržište i trgovinu, a u "kasnijoj" fazi usklađivat će se zakonodavstvo s preostalim dijelovima pravne tečevine EU. Usklađivanje će se provoditi na osnovu programa koji će dogovoriti Evropska komisija i Bosna i Hercegovina. Također će biti dogovoreni i načini njegovog praćenja kao i poslovi na provođenju zakona.

Prioriteti usklađivanja su sljedeće oblasti: konkurencija i državna pomoć, intelektualno vlasništvo, javna preduzeća, javne nabavke, tehničko zakonodavstvo uključujući standardizaciju, mjeriteljstvo, akreditiranje i ocjenjivanje usklađenosti, zaštita potrošača i uslovi rada.

U Sporazumu se navode slučajevi koji su nespojivi s njegovim provođenjem, u mjeri u kojoj mogu uticati na trgovinu između Bosne i Hercegovine i Evropske unije:

- svi sporazumi između preduzeća, odluke udruženja preduzeća i dogovorno djelovanje među preduzećima, koji kao svoj predmet ili posljedicu imaju sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije;
- zloupotreba dominantne pozicije jednog ili više preduzeća na teritoriji Evropske unije ili Bosne i Hercegovine u cjelini ili njihovog značajnog dijela;
- svaka državna pomoć kojom se narušava ili prijeti narušavanju konkurencije davanjem prednosti određenim preduzećima ili određenim proizvodima.

Sporazumom je predviđeno da će za primjenu odredbi o konkurenciji biti nadležan samostalni državni organ (Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine osnovano je 2004. godine). Pored toga, Sporazumom je predviđeno da se za primjenu odredbi o državnoj pomoći osnuje samostalni državni organ, i to u roku od dvije godine od njegovog stupanja na snagu.

Kada je riječ o javnim preduzećima i preduzećima kojima su dodijeljena posebna i isključiva prava, Bosna i Hercegovina obavezala se da će do kraja treće godine od stupanja na snagu Sporazuma početi primjenjivati principe utvrđene Ugovorom o Evropskoj zajednici.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija potpisivanjem Sporazuma obavezale su se da će danom njegovog stupanja na snagu društvima i državljanima BiH, odnosno EU osigurati najpovoljniji tretman u priznavanju i zaštiti intelektualne, industrijske i trgovinske svojine. U periodu od pet godina nakon stupanja na snagu Sporazuma, Bosna i Hercegovina osigurat će nivo zaštite intelektualne, industrijske i trgovinske svojine sličan onome koji postoji u Evropskoj uniji. Također, Bosna i Hercegovina obavezala se da će u navedenom periodu usvojiti multilateralne konvencije o pravima intelektualne, industrijske i trgovinske svojine (Aneks VII).

Kada je riječ o oblasti javnih nabavki, društva iz BiH, nezavisno od mjesta osnivanja, imat će mogućnost pristupa procedurama za dodjelu ugovora u Evropskoj uniji, u skladu s pravilima nabavke u EU i uz tretman koji imaju društva iz EU.

Društvima iz EU, koja su osnovana u Bosni i Hercegovini, bit će omogućen pristup procedurama za dodjeljivanje ugovora u Bosni i Hercegovini, uz tretman koji imaju domaća društva. U periodu od pet godina od dana stupanja na snagu Sporazuma, Bosna i Hercegovina omogućit će društvima iz EU, koja nisu osnovana na njejoj teritoriji, pristup procedurama za dodjeljivanje ugovora o javnim nabavkama, uz tretman koji imaju domaća društva. U ovom prijelaznom periodu Bosna i Hercegovina osigurat će postepeno snižavanje postojećih preferencijala.

U pogledu standardizacije, mjeriteljstva, akreditacije i ocjenjivanja usklađenosti, Bosna i Hercegovina obavezala se da preduzme neophodne mjere kako bi postepeno postigla usaglašenost s tehničkim propisima Evropske unije i evropskim postupcima u ovoj oblasti.

Sporazumom se naglašava da je djelotvorna zaštita potrošača neophodna da bi se osiguralo propisno funkcioniranje tržišne ekonomije.

Bosna i Hercegovina obavezala se da postepeno usklađuje svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom Evropske unije i u oblasti uslova rada, naročito zdravlja i sigurnosti na radu.

GLAVA VII. PRAVDA , SLOBODA I SIGURNOST

Pravda, sloboda i sigurnost definirane su Ugovorom o Evropskoj uniji (1993.) i predstavljaju treći stub politika na kojima je zasnovana Evropska unija, a kojim je uspostavljen dijalog, međusobna pomoć i policijska saradnja, saradnja carinskih kontrola, imigracionih službi i pravosudnih organa 27 država članica Evropske unije.

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina uključuje se i obavezuje na saradnju u oblasti pravde, slobode i sigurnosti s Evropskom unijom i njenim državama članicama.

Saradnja obuhvata osam područja:

- jačanje institucija i vladavina prava;
- zaštita ličnih podataka;
- vize, upravljanje granicom, azil i migracije;
- ilegalne imigracije, ponovni prihvat (readmisija);
- pranje novca i finansiranje terorizma;
- nedozvoljene droge;
- organizirani kriminal;
- terorizam.

Strane će u međusobnoj saradnji u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova pridavati posebnu važnost učvršćivanju vladavine prava i jačanju institucija na svim nivoima u oblasti uprave općenito, a naročito u provođenju zakona i izvršavanju sudskih presuda.

Bosna i Hercegovina će stupanjem na snagu Sporazuma uskladiti svoje zakonodavstvo vezano za zaštitu ličnih podataka s pravom Unije i drugim evropskim i međunarodnim zakonodavstvom o privatnosti. Bosna i Hercegovina uspostaviti će nezavisne nadzorne organe s dovoljnim finansijskim i ljudskim potencijalima s ciljem efikasnog praćenja i garantiranja provođenja nacionalnog zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija sarađivat će o pitanjima viza, kontrola granica, azila i migracija, i ustanovit će okvir za tu saradnju, uključujući i saradnju na regionalnom nivou u toj oblasti. Ova saradnja zasnivat će se na međusobnim konsultacijama i tijesnoj koordinaciji između strana, a obuhvatit će i tehničku i administrativnu pomoć u ovoj oblasti.

Radi sprečavanja i kontrole ilegalne imigracije, Bosna i Hercegovina i države članice Evropske unije usaglasile su se ponovo prihvatiti sve svoje državljane koji ilegalno borave na njihovim teritorijama te zaključiti i u potpunosti provesti Sporazum o readmisiji, uključujući i obavezu ponovnog prihvatanja državljana drugih zemalja i lica bez državljanstva.

Države članice Evropske unije i Bosna i Hercegovina osigurat će svojim državljanima odgovarajuće identifikacione dokumente i pružiti im administrativne olakšice potrebne u tu svrhu.

Saradnja u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma može uključivati administrativnu i tehničku pomoć s ciljem unapređenja provođenja propisa i efikasnog funkcioniranja odgovarajućih standarda i mehanizama za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma istovjetnih s onima koje su usvojili Evropska unija i međunarodna tijela u toj oblasti.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija će, u granicama svojih ovlaštenja i nadležnosti, saradivati i u borbi protiv nedozvoljenih droga. Cilj politika i djelovanja u vezi s drogama će, između ostalog, biti jačanje struktura za borbu protiv nedozvoljenih droga, smanjenje ponude, trgovine i potražnje za nedozvoljenim drogama, te uspješno nošenje sa zdravstvenim i socijalnim posljedicama zloupotrebe droga kao i efikasniju kontrolu prekursora.

Bosna i Hercegovina i Evropska unija saradivat će i u sprečavanju i borbi protiv organiziranog kriminala. Ta saradnja uključuje borbu protiv krijumčarenja i trgovine ljudima, nezakonitih privrednih aktivnosti, korupcije, fiskalne prevare, proizvodnje i trgovine drogama, krijumčarenja, nedozvoljene trgovine oružjem, krivotvorenja dokumenata i dr.

Također, saradnja je predviđena i u sprečavanju terorizma i njegovog finansiranja. Njome se podrazumijeva razmjena informacija o terorističkim grupama i njihovim mrežama podrške, zatim razmjenu iskustava u pogledu sredstava i metoda za borbu protiv terorizma i njegovog sprečavanja, te u tehničkim oblastima i u obuci.

GLAVA VIII. POLITIKE SARADNJE

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju Bosna i Hercegovina i Evropska unija uspostavit će usku saradnju kako bi doprinijele ukupnom razvoju i napretku Bosne i Hercegovine. Politikama saradnje definirane su oblasti u kojima Bosna i Hercegovina treba uskladiti svoje politike i zakonodavstvo s pravnom tečevinom EU. Za ove svrhe Evropska unija osigurat će finansijsku i tehničku pomoć Bosni i Hercegovini, koja će biti dodjeljivana na osnovu ispunjenja prioriteta iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Evropskog partnerstva.

Sporazumom je precizirano 25 politika saradnje:

- Ekonomska i trgovinska politika;
- Saradnja u oblasti statistike;
- Bankarstvo, osiguranje i ostale finansijske usluge;
- Saradnja u oblasti revizije i finansijske kontrole;
- Promoviranje i zaštita investicija;
- Saradnja u oblasti industrije;
- Mala i srednja preduzeća;
- Turizam;
- Poljoprivreda i poljoprivredno-industrijski sektor;
- Ribarstvo;
- Carina;
- Oporezivanje;
- Saradnja u oblasti socijalne politike;
- Obrazovanje i obuka;
- Saradnja u oblasti kulture;
- Saradnja u oblasti audiovizuelnih usluga;
- Informaciono društvo;
- Mreže i usluge elektronskih komunikacija;
- Informacije i komunikacije;
- Transport;
- Energija;
- Okoliš;
- Istraživanja i tehnološki razvoj;
- Regionalni i lokalni razvoj;
- Reforma javne uprave.

GLAVA IX. FINANSIJSKA SARADNJA

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju omogućava Bosni i Hercegovini da koristi finansijsku pomoć Evropske unije u obliku grantova i zajmova, uključujući i zajmove Evropske investicione banke. Pomoć je uslovljena napretkom u zadovoljavanju političkih kriterija iz Kopenhagena, a posebno napretkom u ispunjavanju prioriteta Evropskog partnerstva, te ispunjavanjem uslova Procesa stabilizacije i pridruživanja.

Finansijska pomoć koja se dodjeljuje Bosni i Hercegovini bit će namijenjena za zadovoljavanje utvrđenih potreba i dogovorenih prioriteta. Ona može obuhvatiti bilo koju oblast saradnje, a naročito pravosuđe i unutrašnje poslove, usklađivanje zakonodavstva i ekonomski razvoj.

U svrhu optimalnog korištenja raspoloživih sredstava, sporazumne strane redovno će razmjenjivati informacije o svim izvorima pomoći.

GLAVA X. INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju uspostavlja se institucionalna struktura za praćenje njegovog provođenja, a čine je: Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje s pododborima i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje. Ta tijela će se osnovati i postati operativna nakon ratificiranja Sporazuma.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje zajedničko je tijelo koje čine članovi Vijeća Evropske unije, Evropske komisije i Vijeća ministara BiH. Njegovi članovi održavaju redovne sastanke na visokom nivou na kojima se razmatraju pitanja iz Sporazuma, te bilateralna i međunarodna pitanja od obostranog interesa za Bosnu i Hercegovinu i Evropsku uniju. Vijećem naizmjenično predsjedavaju predstavnik Evropske unije i predstavnik Bosne i Hercegovine, a u njegovom radu mogu učestvovati i predstavnici Evropske investicione banke kada se razmatraju pitanja iz njihove oblasti i to u svojstvu posmatrača. Vijeće će izvršiti prvu provjeru primjene i provođenja Sporazuma godinu dana nakon njegovog stupanja na snagu.

Vijeće će redovno provjeravati, u pravilu jednom godišnje, način provođenja Sporazuma, te usvajanje i provođenje zakonodavnih, administrativnih, institucionalnih i ekonomskih reformi. Također, predviđeno je da Vijeće najkasnije tri godine od stupanja na snagu Sporazuma temeljito provjeri njegovo provođenje i procijeni napredak koji je postigla Bosna i Hercegovina. Vijeće je ovlašteno za donošenje odluka, davanje preporuka i rješavanje sporova koji se odnose na primjenu ili tumačenje Sporazuma.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje je zajedničko tijelo koje čine predstavnici Vijeća Evropske unije, Evropske komisije i Vijeća ministara BiH.

Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje određuje nadležnosti Odbora, a njegova je uloga da pomaže Vijeću u obavljanju njegovih dužnosti. Radi odgovarajućeg provođenja Sporazuma, Odbor će osnovati pododbore prije isteka prve godine od njegovog stupanja na snagu.

Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje predstavlja mehanizam za redovne konsultacije članova Parlamentarne skupštine BiH (PSBiH) i Evropskog parlamenta vezanih za ispunjavanje obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

To je tijelo u kojem će se članovi PSBiH i Evropskog parlamenta sastajati i razmjenjivati stavove, u vremenskim intervalima i po pravilima koja sami utvrde. Parlamentarnim odborom će naizmjenično predsjedavati član PSBiH i član Evropskog parlamenta.

S ciljem praćenja provođenja Privremenog sporazuma bit će osnovan privremni Odbor s pododborima, koji će biti opreativan do ratificiranja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i osnivanja pomenutih zajedničkih tijela.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	5
SPORAZUM O STABILIZACIJI I PRIDRUŽIVANJU	6
GLAVA I. OPĆI PRINCIPI	9
GLAVA II. POLITIČKI DIJALOG	10
GLAVA III. REGIONALNA SARADNJA	11
GLAVA IV. SLOBODNO KRETANJE ROBE	12
GLAVA V. KRETANJE RADNIKA, POSLOVNO NASTANJIVANJE, PRUŽANJE USLUGA, KRETANJE KAPITALA	14
<i>Kretanje radnika</i>	14
<i>Poslovno nastanjivanje</i>	14
<i>Pružanje usluga</i>	15
<i>Tekuća plaćanja i kretanje kapitala</i>	16
GLAVA VI. USKLAĐIVANJE ZAKONA, PROVOĐENJE ZAKONA I PRAVILA KONKURENCIJE	17
GLAVA VII. PRAVDA , SLOBODA I SIGURNOST	20
GLAVA VIII. POLITIKE SARADNJE	22
GLAVA IX. FINANSIJSKA SARADNJA	23
GLAVA X. INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE	24

Direkcija za evropske integracije BiH
Sarajevo, septembar 2008.